

O babah in dedcih

Stara legenda s kamniškega konca

✍ Dušan Škodič

Zakaj je v naših gorah več bab kot dedcev? Vprašanje je povsem na mestu, ker je v Sloveniji bab vsaj desetkrat več (na mojo žalost le geografsko gledano). Poleg tega imajo babe v našem geografskem prostoru še nekaj zob, dolin, goric, lok, vasi, gora, rek, dolov, vrtov in celo polje. Ali ob vsej tej »dodatni opremi« mednje sodijo tudi Poljske device v vzhodnih Kamniških, pa mi ni več jasno. Morda je babjih imen toliko zato, ker so jih tako poimenovali moški, ki so imeli v preteklosti več opravkov v gorah kakor ženske, ki so medtem podpirale hišne vogale. Zakaj so nekdanji krstivci praviloma poimenovali Babe vitke kamnite stolpe, kot je na primer Baba v Mežaklji, včasih tudi nesramno zaobljene, kot je Dovška Baba, ali recimo majhne stolpiče, kot so Babe nad Kamniškim sedlom? So si jih spotoma tudi malo privoščili in jim dali še kakšna natančnejša imena po svojih taščah?

Decev ali dedcev je malo. Še posebno poštenih, bodo pripomnile bralke. Vsaj tiste, ki pravi-

jo, da so dedci takšni kot javna stranišča: pokvarjeni, umazani ali pa zasedeni. Za alpiniste je najzanimivejši Lučki Dedec nad Korošico. Tudi prvi vrh Zeleniških špic je možakar, namreč Kamniški Dedec; malo manjši je od prvega, malo bolj kosmat in malo bolj osamljen. Eno samo poštenje ga je, ker pod njim nikoli ne prirejajo piknikov ali nogometnih tekem kot pod Lučkim Dedcem na Korošici.

Kar zadeva že omenjene Babe in Dedca na Kamniškem sedlu, pa bom prispeval še razlago njihovih imen:

Bilo je v daljni preteklosti, še preden je Kamnik dobil mestne pravice, in tudi o Veroniki z Malega gradu se takrat ni še nič govorilo. V Stahovici je živel moški srednjih let, ki mu je bilo ime Martin, in njegova edina zabava in razvedrilo sta bila lov. Ostarela mati ga je venomer prosila in rotila, naj se vendar že oženi in poskrbi za malo kmetijo, ki je popuščala pod težo let in zaradi pomanjkanja čvrste roke. Tudi se-

»Baba« in Baba Vladimir Habjan

Kamniški Dedec Marko Prezelj

stri, ki sta ostali doma za teti, ker nista imeli dovolj dote za možitev, sta v tem posnemali mater, saj sta se bali, da jima bosta zagotovljena kut in žlica v domači hiši spolzela med prsti, če se brat končno ne oženi in zagospodari, kot je treba. Le družina bi ga lahko spravila k pameti, potem bi morda puško postavil v kot in prijel za motiko, so menile ženske. A Martinovih žensk s temi tremi še ni bilo konec. Tu je bila še kajžarska hči Ana iz Tunjic, ki je že od prej imela dvanajst let staro hčer. Pred dvema mesecema je na gumnu (mlačvi) spoznala Martina, ki se ji je zdel kar primeren zanjo, pa je tako odlašal in se delal nevednega, da je na koncu jezna preplesala večer z nekim Tuhinjcem. Martin zaradi tega ni bil prav nič ljubosumen, Ana, ki je z njim imela načrte, pa je bila pošteno jezna zaradi njegove neodločnosti. Kako ne bi bila, če pa je poslej vsako jutro čutila, da ji postaja slabo zaradi tiste nespametnosti, ki jo je storila na gumnu, še bolj pa zato, ker se bo zaradi nje poslej še toliko težje izkopal iz revne kajže. Martina je bilo treba ujeti! Za vsako ceno! In pri tem je Ana imela vso podporo njegove domače hiše, namreč matere in obeh sester, ki bi sicer v »normalnih« okoliščinah takšno »ta mlado« najmanj nagnale od hiše. Skupaj so se ga lotile. Mati je dobro vedela, da še ka-

men popusti, če voda dovolj dolgo kaplja nanj. Prigovarjale so mu od vseh strani, seznanjene z nastalo Anino situacijo, so ju hotele spraviti skupaj, vsaj za eno »priložnost«, da bi ga lahko pozneje postavile pred dejstvo in zahtevale njegovo poštenje in odgovornost. Ko so ličkali koruzo, ga je Ana s pretvezo zvabila na skedenj. Martin res ni imel izkušenj z ženskami, vendar je bil prepričan, da ji je še pravočasno pobegniti. Pa se je zmotil, saj sta bila v farni cerkvi z Ano že čez štiri tedne prvič oklicana. Vaške tercijalke so si jezike dobro obrusile, ker je bilo izkušenim očem menda pri bodoči nevesti že nekaj videti. Martin se je z nastalim položajem na videz sprijaznil, ostajal je doma in ženske so bile vesele, ker ni zahajal v gostilno in poslušal obrekovanj. Tako je bilo vse do prvega petka v oktobru, ko je bila na rožnovensko nedeljo napovedana poroka. Domači fantje so ga prijeli v roke, moral je narediti fantovščino, čeprav nerad. In tam se je zgodilo, da mu je eden, vino je teklo od mize in mazalo jezike, rekel, da mu Ana podtika še drugo kukavičje jajce, vse v šali, a njemu so se odprle oči, rdeče je pogledal, zatulil je kot bik in usekal tistega po gobcu, da se je zvrnil pod mizo, nastala sta kraval in norija, v hipu je bilo pozabljeno, čemu so se fantje danes zbrali, kri je vrela in stol v Martinovih

rokah je bil težak in neustavljiv, ko si je vihteč ga utiral pot med njimi in jim lomil rebra na poti ven, vpil jim je kletve v obraz, bežali so kot jagnjeta pred volkom; krčmar, ki mu je bilo žal gostilne, mu je še zadnji pred vrati zastavil pot in nato obležal nezavesten in z razbito glavo na pragu. Tisti večer, le dva dni pred poroko, je Martin privihral domov, nič ni rekel, le pograbil je puško ter materi in sestrama, ki se zaradi njegovega divjega pogleda niso upale niti pisniti, izginil izpred oči tja nekam proti Kamniški Bistrici.

Naslednje jutro so ženske stopile skupaj in hotele rešiti, kar se je rešiti dalo. Vseh pet, skupaj z nosečo Ano, se jih je odpravilo za njim. Noč ga je gotovo ohladila, premislil bo, spovedal se bo pri gospodu in plačal za škodo in krivico v gostilni ter se oženil, tako kot je dogovorjeno in kot vse tako težko pričakujejo. Tudi sodnik mu bo gotovo milosten na tak dan, so razmišljale, ko so sople na Kamniško sedlo, ki ga je prekrivala megla. Martin pa je bil tedaj že spodaj v Koncu, v katerega se je bil spustil skozi Kotličice. Še vedno je bil ves divji zaradi včeraj in preklinjal je svoje življenje in ženske, ki so se mu obesile na pete. »Hudič vas vzemi, nadlega babja!« je sikal skozi zobe. Prispel je do velike peči v Koncu, ko se je od sedla prvič zabliskalo. Spomnil se je nanje, ki ga iščejo po tisti megli in so zdaj gotovo vse prestrašene. Prav jim je, kaj se vendar spravljajo nanj, koklje jezike! In ko je drugič razparalo nebo in se je usula sodra, je naslonjen na peč zavpil v neurje:

»Ko se tále peč prevrne, vrag v kamen naj vas zvrne!«

Hudič, ki je ob hudi uri jagal po Kamniški Bistrici, je slišal njegovo prošnjo. Strela je udarila še tretjič in zadela v smreko, ki

je rasla iz razpoke na peči, razgnalo je skalo po žili, da se je odklal velik del in se ločil od gmo-te, gručica prestrašenih žensk na Kamniškem sedlu pa se je v tistem hipu spremenila v skupinico kamnitih stolpičev.

Ko je Martin sprevidel strašne posledice izrečene kletve, mu je postalo grozno žal, a kar hudič vzame, nikoli več ne vrne. Pravili so, da ga je zapustila pamet, za kmetijo se je dokončno nehal brigati, le še po gorah je hodil in iskal hudiča, da bi mu ponudil sebe v zameno za svoj mir. Našel ga je v začetku grebena Zeleniških špic in tam se mu je ta zadnja želja izpolnila. Kamnitemu stolpu danes pravijo Kamniški Dedec, skupinici vitkih stolpičev na Kamniškem sedlu pa se pravi Babe. Še nekaj drugih sledi je ostalo do danes; na nasprotnem bregu, kjer je kolovratil, najdemo Martinj stezo in Martinj turn, odklani balvan v Koncu pa je vsem poznana Žagana peč. Nad bližnjimi Tunjicami so domačini postavili cerkvico v spomin sv. Ane, tam, kjer je bila nekdanj Martinova kmetija, pa danes rastejo stoletne smreke.

Naj na koncu povem, da je bila ta legenda o babah in dedcu objavljena v neizdani kamniško-tuhinjski kroniki, zapisal jo je neznan kronist in po njej sem jo tudi povzel. ○

PRODAJA, TRGOVINA POHODNIK, UNIVET D.O.O.,
 ŠMARTINSKA 152, BTC-HALA A,
 LJUBLJANA
 TEL: 01 585 26 30
 E-MAIL: POHODNIK@UNIVET.SI
 WWW.POHODNIK-SI.COM

berghaus
 TRUST IS EARNED
www.berghaus.com

BERGHAUS®, TRUST IS EARNED® and are registered trademarks of Berghaus Limited. ©Berghaus Ltd. 2005. GORE-TEX®, PACLITE, GORE-TEX® GUARANTEED TO KEEP YOU DRY®, GORE® and designs are registered trademarks of W.L. Gore & Associates.